

Fremsat den 27. marts 2015 af Jan E. Jørgensen (V) og Preben Bang Henriksen (V)

Forslag til folketingsbeslutning

om skærpelse af indsatsen mod medier, der uretmæssigt krænker privatlivets fred eller bringer urigtige historier

Folketinget pålægger regeringen i indeværende folketingsår at fremsætte lovforslag, der indebærer en skærpelse af indsatsen mod medier og andre, der uretmæssigt krænker privatlivets fred eller bringer ærekrænkende, urigtige historier.

Lovforslaget skal som minimum indeholde følgende elementer:

- En tredobling af niveauet for godtgørelse til de personer, der udsættes for uretmæssige krænkelser af privatlivets fred eller ærekrænkende, urigtige historier.
- En tredobling af strafniveauet for uretmæssige krænkelser af privatlivets fred og ærekrænkende, urigtige historier.
- En kraftig forøgelse af strafniveauet for brud på referatforbud og navneforbud.
- Princippet i straffeloven, om at der som udgangspunkt er privat påtale i sager om krænkelser af privatlivets fred og ærekrænkende, urigtige historier, skal ændres til (betinget) offentlig påtale.
- Øget brug af lukkede døre, referatforbud og navneforbud i sager primært om krænkelser af privatlivets fred og i visse sager omhandlende injurier.

Bemærkninger til forslaget

I den såkaldte Se og Hør-sag har en journalist på Se og Hør ifølge eget udsagn i forståelse med dele af ledelsen på ugebladet mod betaling samarbejdet med kilder, der uretmæssigt har fremskaffet private oplysninger om kendte personer med henblik på at bringe historier i ugebladet, hvori de pågældendes privatliv efter alt at dømme er blevet krænket formentlig i strid med straffelovens bestemmelser.

I omtalen af sagen har der været megen omtale af måden, hvorpå de krænkende oplysninger er fremskaffet, men forslagsstillerne finder, at selve krænkelsen af privatlivets fred er det centrale i Se og Hør-sagen og ikke metoden, som journalisten har benyttet i det konkrete tilfælde. Det er vigtigt at få fastslået, at alle har ret til en vis grad af privatliv, og at uberettiget omtale uden den pågældendes samtykke er en alvorlig krænkelse.

Se og Hør-sagen er desværre ikke et enkeltstående tilfælde. Ud over en række historier, hvori kendtes privatliv er blevet krænket, har der været mange eksempler på urigtige historier, som har indebåret en grov ærekrænkelse.

Sagerne kan inddeles i tre kategorier:

- Ærekrænkelser, der indeholder urigtige beskyldninger.
- Øvrige ærekrænkelser.
- Uretmæssige krænkelser af privatlivets fred.

Ærekrænkelser, der indeholder urigtige beskyldninger

Tempoet i nyhedsdækningen er i takt med den teknologiske udvikling blevet meget højt. Konkurrencen mellem medierne om at komme først med nyheder er skærpet, og samtidig medfører den teknologiske udvikling, at urigtige historier får en meget stor udbredelse, ligesom historierne får »evigt liv« på nettet. Det er derfor blevet ekstra vigtigt at sikre sig, at historier kvalitetssikres, inden de bringes.

Øvrige ærekrænkelser

Grænsen for lovlige mishagsytringer har utvivlsomt flyttet sig. Der er væsentlig forskel på at blive hængt ud for at have begået noget ulovligt el.lign., som man ikke har gjort, og på at blive udsat for mishagsytringer. Hensigten med dette beslutningsforslag er ikke at ændre retspraksis for, hvilke mishagsytringer der er retsstridige ærekrænkelser, ligesom strafniveauet fortsat forudsættes at være væsentligt lavere end ved ærekrænkende, urigtige historier.

Uretmæssige krænkelser af privatlivets fred

Grænsen for beskyttelsen af privatlivets fred har med lige så stor sikkerhed flyttet sig, men der er stadig en kerne af helt private oplysninger, som alle har krav på at få beskyttet. Hensigten med dette beslutningsforslag er hverken at indsnævre eller udvide området for privatlivets fred. Det vil således fortsat kunne være lovligt at viderebringe oplysninger om andres privatliv, hvis hensynet til offentlighedens interesse kræver det.

Den nugældende retstilstand

Det er forslagsstillernes opfattelse, at de fleste eksempler på ærekrænkende, urigtige historier og især krænkelser af privatlivets fred ikke bliver indbragt for hverken Pressenævnet eller domstolene. Det er forslagsstillernes overbevisning, at dette næppe skyldes, at ofrene for historierne ikke føler sig krænkede, men at omkostningerne samlet set ikke står mål med udbyttet ved at føre en sag for Pressenævnet og da slet ikke for domstolene.

Det er gratis at klage til Pressenævnet, og der er ikke krav om, at man bruger advokat. Sager om ærekrænkelser og privatlivets fred skal som altovervejende udgangspunkt føres som civile sager (privat påtale), selv om der er tale om en overtrædelse af straffeloven. Det betyder, at den krænkede part selv skal finde en advokat til at føre sin sag, ligesom man skal betale advokatens salær. Hvis man får medhold i sagen, får man tilkendt sagsomkostninger, som imidlertid typisk ikke dækker salæret. Hvis man ikke får medhold, skal man betale sagsomkostninger til modparten og betale sin egen advokat. Retshjælpsforsikringer omfatter ikke injurier m.v.

Ved andre straffelovsovertrædelser anmeldes sagen til politiet, og sagen føres af anklagemyndigheden (offentlig påtale). Hvis den tiltalte frifindes, skal anmelderen ikke betale sagsomkostninger.

Dette beslutningsforslag fokuserer på bestemmelserne i straffeloven om ærekrænkelser og beskyttelse af privatlivets fred. For så vidt angår ærekrænkelser, har forslagsstillerne primært fokus på egentlige urigtige historier og kun i mindre omfang på mishagsytringer.

Forslagsstillerne ønsker ikke at indskrænke ytringsfriheden for medierne. Området for ulovlige ytringer ønskes således ikke udvidet.

Pressenævnet har på flere områder strammet sin praksis eksempelvis ved i særlige tilfælde at kræve dementier bragt på forsiden, herunder i en form, hvor hele dementiet er bearbejdet journalistisk og bragt således, at hele forsiden omhandler dementiet. Forslagsstillernes hensigt med beslutningsforslaget er således ikke at ændre Pressenævnets praksis.

Fortsatte krænkelser af privatlivets fred på Se & Hør

Forslagsstillerne har gennemgået ugebladet Se og Hør i en tilfældig 4-månedersperiode fra den 24. april 2014 til den 21. august 2014. Der er ikke tale om en egentlig juridisk gennemgang, men i mindst fire tilfælde er der bragt historier, hvor straffelovens bestemmelser om privatlivets fred med en vis sandsynlighed er overtrådt.

De fire tilfælde er følgende:

- I en artikel berettes om en kendt tv-værts private samtaler til en privat fest omhandlende detaljer om påståede ægteskabelige problemer og parrets sexliv. I artiklen udtaler tv-værten, at historien »er så langt væk fra sandheden, som det kan være.« (Se og Hør den 24. april 2014).

- I en artikel berettes om en fængslet erhvervsmand, der ifølge en anonym kilde flere gange ikke turde forlade sin celle, men sad og græd. I artiklen udtaler erhvervsmanden: »Jeg synes, I skal tjekke op på, hvem jeres kilde er, for det lyder ikke som en, der har været i nærheden af mig overhovedet.« (»Han græd og græd«, Se og Hør den 24. april 2014).
- I en artikel omtales en sportsmand, der angiveligt har tilbragt natten på et hotel med en pige, der ikke er den pågældendes kæreste. (»Flyvende udskiftninger«, Se og Hør den 14. august 2014).
- I en artikel er der fremvist en privat sms-korrespondance omhandlende faderskabet til et barn. (»En tredje er faderen«, Se og Hør den 14. august 2014).

Der er således tale om en artikel om måneden, og der er dermed intet, der tyder på, at Se og Hør er ophørt med at krænke privatlivets fred på trods af den såkaldte Se og Hør-sag. Forslagsstillerne har ikke viden om, hvorvidt de personer, der omtales i historierne, har godkendt omtalen af deres privatliv, i hvilket tilfælde der ikke foreligger nogen retsstridig krænkelse. Det objektive gerningsindhold i bestemmelserne er efter forslagsstillerens opfattelse opfyldt.

Retspraksis

De få sager, der ender ved domstolene, er kendetegnede ved, at såvel de idømte bøder som godtgørelsesniveauet er lavt.

En dom fra Østre Landsret refereret i Ugeskrift for Retsvæsen fra 2005 på side 123 omhandler en redaktør og to journalister på et ugeblad, der blev idømt bøder på 40.000 kr., 15.000 kr. og 15.000 kr. efter medieansvarsloven § 26, stk. 2, og betaling af godtgørelse for tort efter erstatningsansvarsloven § 26 på to gange 50.000 kr. for overtrædelse af straffelovens § 264 d efter offentliggørelse af artikler med fotos og medvirken i en tv-udsendelse, som vedrørte forhold af privat karakter for to kendte kvindelige håndboldspillere. Retten lagde bl.a. vægt på, at hverken artiklerne eller udtalelserne i tv-udsendelsen havde noget med sportslige spørgsmål at gøre, men reelt fokuserede på sagsøgernes personlige forhold. Retten vurderede, at den vidtgående ytringsfrihed ikke i det foreliggende tilfælde kunne anses for berettiget, jf. straffeloven § 264 d, eller EMRK, art. 10. De to håndboldspillere fik tilkendt to gange 30.000 kr. til dækning af sagsomkostninger.

I Ugeskrift for Retsvæsen fra 2003 er på side 624 omtalt en højesteretsdom, hvor en chefredaktør blev idømt 20 dagsbøder a 2.000 kr. og 100.000 kr. i godtgørelse for injurier mod en plejeassistent. Avisen havde trykt en forside med overskriften: »Politiet: Hun dræbte 12«. Statsadvokaten opgav senere påtalen mod plejeassistenten. Udsagnene blev anset som en ærekrænkende sigtelse, jf. straffelovens § 267, stk. 1. Chefredaktøren blev dømt til at betale sagens omkostninger i landsretten med 20.000 kr. til plejeassistenten og 2.000 kr. til statskassen og 40.000 kr. i Højesteret.

I Ugeskrift for Retsvæsen 1999 side 122 er omtalt en højesteretsdom, hvorved to tv-journalister blev straffet, jf. straffeloven § 267, stk. 1, for at have fremsat ærekrænkende

sigtelser mod en kriminalinspektør i udsendelsen »Politiets blinde øje«. Straffen var 20 dagbøder a 400 kr., og godtgørelsen for tort efter erstatningsansvarsloven § 26 blev under hensyn til sigtelsens grovhed og fremsættelsesmåde fastsat til 100.000 kr. Sagsomkostningerne blev fastsat til 20.000 kr. i landsretten og 25.000 kr. i Højesteret.

Ugeskrift for Retsvæsen 1998 side 1036/2 omhandler en dom fra Vestre Landsret, hvor et dagblad bragte en forsidehistorie om en kendt persons ægtefælles alvorlige kræftsygdom, inden den sygdomsramte og hans familie havde fået endeligt svar på sygdomsdiagnosen. Forholdet blev anset som uberettiget videregivelse af meddelelser vedrørende private forhold, jf. straffelovens § 264 d. Chefredaktøren blev idømt 20 dagbøder a 500 kr., og tortgodtgørelsen blev efter erstatningsansvarslovens § 26 fastsat til 20.000 kr. Sagsomkostningerne blev fastsat til 8.000 kr. i byretten.

Politikeren Naser Khader stævnedes et ugeblad for en løgnagtig historie om, at han havde fået udført sort arbejde. Ugebladet blev dømt, og politikeren fik tilkendt 25.000 kr. i erstatning.

Erstatningsniveauerne er så små, at godtgørelsen helt eller delvis udhules, da sagsomkostningerne ikke dækker de fulde advokatombkostninger.

Forslag om højere straffe og erstatninger for ærekrænkelser

For at sikre,

- at flere af de sager, hvor straffeloven er overtrådt, indbringes for domstolene,
- at de krænkede tilkendes en mere rimelig godtgørelse og
- at straffeloven i højere grad overholdes,

foreslår forslagsstillerne, at niveauet for såvel bødestraf som godtgørelse tredobles.

Strafferammen for ærekrænkelser og krænkelser af privatlivets fred er i dag fængsel i op til henholdsvis 4 og 6 måneder, jf. straffelovens § 264 a og d og § 267. Efter gældende retspraksis anvendes alene bødestraf. Forslagsstillerne er af den opfattelse, at en forhøjelse af bødeniveauet og godtgørelsesniveauet vil have den tilstrækkelige præventive virkning, men i tilfælde, hvor der finder gentagne og meget grove krænkelser sted, bør de skyldige idømmes fængselsstraf.

Forslag om højere straffe for brud på referatforbud og navneforbud

Primært for at beskytte tiltalte i straffesager har domstolene mulighed for at nedlægge navneforbud og referatforbud. Den pågældende er ikke dømt, og en overtrædelse af navneforbuddet i de tilfælde, hvor den pågældende frifindes ved domstolene, medfører således betydelig skade. Alligevel er det sket gentagne gange, at medier har overtrådt navneforbuddet, hvis den tiltalte er en kendt person, som tabloidaviserne og ugepressen har en interesse i at skrive om. Overtrædelsen finder som oftest sted således, at navnet ikke nævnes direkte, men at omtalen af vedkommendes profession sammenholdt med dårligt anonymiserede fotos af den pågældende medfører, at det er nemt at identificere personen. Problemet er forstærket grundet internettet.

Et nyligt eksempel er en cykelrytter, som valgte at indkalde til pressemøde om en straffesag, idet et nedlagt navneforbud var blevet overtrådt. Han blev senere frifundet for anklagerne.

Overtrædelse af et navneforbud straffes typisk med bøde på 3.000-5.000 kr. Forslagsstillerne foreslår, at overtrædelse af navneforbud og referatforbud straffes langt hårdere, således at bødeniveauet hæves til omtrent det dobbelte.

Fra privat påtale til (betinget) offentlig påtale

I dag er sager om ærekrænkelser og krænkelse af privatlivets fred som udgangspunkt undergivet privat påtale. Hovedreglen for straffelovsovertrædelser er, at sagerne er undergivet offentlig påtale. Privat påtale betyder, at selve retssagen foregår som i civilprocessen. Man skal således selv finde og betale en advokat, der vil føre sagen, ligesom man skal betale sagsomkostninger til modparten, hvis denne bliver frifundet.

Der kan dog ske offentlig påtale, hvis den forurettede anmoder om det, dog kun i sager om krænkelse af privatlivets fred og således ikke i sager om ærekrænkelser, medmindre der er tale om en sigtelse mod en person, der virker i offentlig tjeneste eller offentligt hverv, for et forhold, der kan medføre, at vedkommende mister sin stilling/sit hverv, og hvor sigtelsen er fremsat anonymt eller med opdigtet navn.

Af et svar fra justitsministeren til Retsudvalget fremgår det, at muligheden for offentlig påtale benyttes meget sjældent. For udnyttelse af oplysninger om privatlivet sker det ca. en gang om året. (REU alm. del - svar på spørgsmål 1290).

I sagens natur kan man ikke vide, hvor mange der opgiver at føre en sag ved domstolene. I Berlingske har der været en artikel om en person, der uretmæssigt blev hængt ud i Ekstra Bladet som kvindemorder. Han opgav at stævne avisen. (»Mænd under mistanke«, Berlingske den 1. november 2011). Et andet eksempel er de to gidsler, der blev fremvist af Ekstra Bladet og TV 2 i ydmygende situationer – formentlig i strid med straffelovens bestemmelse om videregivelse af billeder, der åbenbart kan forlanges unddraget offentligheden. Her blev der ikke indledt en straffesag mod hverken Ekstra Bladet eller TV 2.

Forslagsstillerne føler sig overbeviste om, at mange opgiver at rejse denne type sager på grund af omkostningerne ved selv at skulle rejse sagen. Der vil endvidere ofte være tale om mennesker, der er i en situation, hvor de ikke har

overskud til selv at indlede en retssag. Det er ikke rimeligt, at borgere, der helt uretmæssigt har fået krænket deres privatliv eller uretmæssigt er blevet udstillet som kriminelle, ikke har mulighed for at anmelde sagerne til politiet og få den bistand, som ofrene for andre typer kriminalitet har mulighed for.

Forslagsstillerne ønsker således, at muligheden for offentlig påtale udvides til også at omfatte sager om urigtige sigtelser, men ikke fornærmende ord. Endvidere ønsker forslagsstillerne, at bestemmelsen ændres fra en »kan«-bestemmelse til en »skal«-bestemmelse. Hvis den forurettede anmoder om det, skal der således ske offentlig påtale. Udgangen på sagen kan naturligvis som ved andre straffelovsovertrædelser være et tiltalefrafald eller en påtaleopgivelse. Det kan endvidere overvejes at give politiet mulighed for i første omgang at henvise sagen til Pressenævnet. Hvis en kendelse fra Pressenævnet ikke giver den forurettede medhold, er der næppe heller begået noget retsstridigt i forhold til straffeloven, og politiet vil herefter kunne henlægge straffesagen.

Øget brug af lukkede døre, referatforbud og navneforbud

Domstolene har mulighed for at lukke dørene under en retssag, ligesom der kan nedlægges referatforbud og navneforbud. Hensynet er den tiltalte eller offeret for en alvorlig forbrydelse, jf. retsplejelovens §§ 29-31 b.

I sager om krænkelse af privatlivets fred vil et søgsmål medføre, at den forurettede vil opleve at få sit privatliv krænket igen og med en langt videre udbredelse end ved den oprindelige krænkelse. Det medie, som er blevet stævnet, vil omtale sagen, og øvrige medier vil referere sagen. Det er forslagsstillerens opfattelse, at dette forhold afholder mange fra at gå til domstolene. Det samme kan være tilfældet, for så vidt angår urigtige, ærekrænkende sigtelser.

Derfor foreslår forslagsstillerne, at denne type sager som udgangspunkt skal føres for lukkede døre og/eller med referat- og navneforbud, hvis den forurettede anmoder om det.

Afsluttende bemærkninger

En fri presse er en hovedhjørnesten i et demokratisk samfund. Ytringsfriheden har dog aldrig været tiltænkt ugebladets paparazzibilleder af bare bryster og snagen i kendtes utroskab og sygdom, ligesom den fjerde statsmagt ej heller er afhængig af at kunne hænge uskyldige ud for mord og seksuelle overgreb.

Skriftlig fremsættelse

Jan E. Jørgensen (V):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om skærpelse af indsatsen mod medier, der uretmæssigt krænker privatlivets fred eller bringer urigtige historier.

(Beslutningsforslag nr. B 126)

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.